

La VivieNDA, uN DeReChO dE LuJo

Desde la intención de reflexionar juntos sobre la situación de la mujer y más concretamente de las mujeres con las que trabajamos en la Casa de Acogida, abordamos en este número un tema actual y preocupante: la dificultad de encontrar una vivienda asequible y digna.

La realidad es que la vivienda resulta inasequible para la mayoría. El que más y el que menos tenemos dificultades para alquilar o comprar una vivienda pero pensemos por un momento que, si para nosotros, personas responsables y trabajadoras integradas en nuestra sociedad, de mileuristas para arriba, gente normal y corriente.... el tema de la vivienda es una pesadilla, ¿qué no será para otras personas con menos ingresos económicos y menos apoyo social?.

El alto coste de la vivienda está ocasionando que crezcan las desigualdades y que aumenten las situaciones de riesgo de exclusión y a la larga lista de factores de exclusión: trabajo, edad, sexo... añadimos hoy uno más: la exclusión residencial.

Lo que está pasando con el tema de la vivienda es sencillamente vergonzoso. ¿Cómo es posible que se permita que los salarios crezcan en 10 años un 30% mientras que el precio de los pisos se incrementa en un 245%? ¿Cómo es posible que pidan 600 euros o más por un alquiler de un piso de 50 m²? ¿Cómo es posible que una persona se vea obligada a destinar el 60 o el 70% de sus ingresos a pagar un lugar donde vivir cuando se supone que esto es un derecho?

¡Derechos! El derecho a la vivienda es un poco como el derecho al trabajo: todo el mundo lo reconoce pero nadie lo hace efectivo. Un derecho pendiente.

La vivienda es uno de los derechos fundamentales de la humanidad según la ONU que ya reconocía el "*derecho de toda persona a un nivel de vida adecuado para sí misma y para su familia, incluyendo la alimentación, el vestido y la vivienda ...* Y también decía que "*los estados tomarán las medidas adecuadas para asegurar la efectividad de este derecho...*"

Lo de la Constitución española aún es más gracioso, pues habla de que todos los españoles tenemos derecho a la vivienda y de que los poderes públicos velarán por que este se cumpla, pero les pone más deberes a los poderes públicos: "*regularán la utilización del suelo de acuerdo*

con el interés general para impedir la especulación..." Está escrito.... artículo 47 sin ir más lejos.... ¿No es para tranquilizarse?

La realidad sin embargo es que la vivienda se ha convertido en un lujo, tal y como hace hincapié un reciente informe de Cáritas.

La especulación que día a día presenciamos, el crecimiento de la economía a base de construir, el ver cómo algunos bolsillos se engordan.... todo eso es vergonzoso, pero se ha visto siempre. Lo realmente increíble y vergonzoso es la otra parte que presenciamos: la pasividad de quienes habrían de actuar. Gobiernos, Ayuntamientos.... los poderes públicos que velan por nosotros, nuestro bienestar y nuestros derechos, allí están sin hacer nada y cruzados de brazos.... Y eso en el mejor de los casos porque a veces los vemos actuar pero no para impedir la especulación sino para llevarse ellos su pellizco. Lo del Artículo 47 se lo leyeron pero se les pasó leer la última parte. Realmente la Campaña de Cáritas lleva razón: si los derechos son universales, las oportunidades también habrían de serlo... Como también lleva razón todo el movimiento social que se puso en marcha hace aproximadamente un año y que sigue dando guerra reivindicando una vivienda digna y el tener una casa. Su reivindicación es acertada: Si el tener una vivienda es un derecho se habrá de luchar para lograr que no se rija por leyes del mercado, como tampoco se rige el derecho a la sanidad o a la educación... ¿Tan difícil les es de entender?

NOVES FORMES D'EXCLUSIÓ

Quan pensem en el terme "exclusió" pensem en persones pobres i desestructurades, indigents, homes i dones sense sostre ... Persones que no participen de la normalitat de la vida social, que queden fora d'una societat que té posat el cartell de "reservat el dret d'admissió".... Persones a les que no s'admet l'entrada.... Possiblement ningú pensarà en homes i dones treballadors.

Doncs bé, com insisteix un recent informe de Càritas¹, s'està començant a donar un nou tipus d'exclusió: l'exclusió residencial, que vulnera un dret fonamental de la persona: el dret a l'habitatge.

L'habitatge s'ha convertit en un dels problemes socials que afecta un major sector de la població. Dit d'una altra manera: el tenir un lloc on viure s'ha convertit en un luxe.

Les desigualtats creixen, com també creix la franja que separa els més rics dels més pobres. Cada cop hi ha més gent que es troba en una situació de clar risc d'exclusió per l'habitatge: persones grans, joves, immigrants, famílies que no poden pagar els preus desorbitats d'un pis o que no arriben a fi de mes per tenir que pagar un allotjament...

Són persones que enmig d'una societat rica com la nostra sobreviuen com poden, fent front a situacions d'extrema vulnerabilitat que les aboca a l'exclusió per la falta de cobertura de les seves necessitats més bàsiques: l'alimentació; el pagament d'habitacions de relloguer; fer front als rebuts d'aigua, llum i gas; els menjadors i els llibres escolars....

No es tracta de persones que estan al carrer, aturats i sense ingressos econòmics.... Es tracta en molts casos de treballadors amb uns sous baixos, de famílies amb ingressos, però clarament insuficients i que no poden fer front a moltes de les despeses més elementals per a la seva supervivència, donat que han de dedicar la meitat o més del seus ingressos a pagar un lloc on viure. I aquí està el fet més preocupant: el fenomen que Càrites denomina "fenomen dels treballadors pobres", amb una situació laboral molt precària: temporalitat, salaris molt baixos i amb una situació en que l'habitatge representa una despesa

molt important. Són famílies que d'un moment a l'altre poden traspasar la frontera i trobar-se a l'altre costat del marge.

Això porta un missatge molt clar per llegir entre línies: passar la frontera per trobar-se al costat dels exclosos ja no depèn de les característiques o els trets personals de l'individu, sinó de dinàmiques i processos que generen exclusió i que ens fan parlar d'una qüestió social més que de problemes individuals.

Dins d'aquets col·lectius un del més vulnerable de trobar-se en aquesta situació és el de les dones que atenem a la Casa d'Acollida. Segons l'informe de Càritas la monoparentalitat és factor de risc d'exclusió. Les dones soles amb càrregues familiars es troben en una situació que els obliga a superar obstacles enormes en un país on hi ha una dèbil protecció social i familiar. La debilitat de polítiques d'educació infantil i les dificultats d'articulació entre família i treball, situen en dinàmiques de risc social amplis col·lectius de dones. També les dones quan estan soles i amb fills al seu càrrec pateixen diferents formes de discriminació que no els permeten tenir accés a un habitatge digne.

Des de l'experiència sabem que les dones amb fills a càrrec tenen moltes més dificultats per accedir als lloguers perquè els propietaris pressuposen més dificultats econòmiques i d'inserció laboral d'aquest col·lectiu.

Així doncs, l'exclusió afecta les dones, especialment les més vulnerables, que pateixen discriminació a l'hora d'accedir a un habitatge.

Si mirem una mica les memòries de Lligam d'aquests últims anys poden veure una realitat clara. Fins fa uns tres o quatre anys les dones que sortien de la Casa d'Acollida en molts casos anaven a viure a un pis de lloguer. El procés estava clar: milloraven la seva situació, trobaven una feina, estalviaven i buscaven un pis... Actualment el procés de millora es queda bloquejat en la darrera etapa, doncs un cop han trobat una feina i han estalviat es troben amb uns lloguers impossibles de pagar amb el sou que tenen. El camí vers la inserció s'ha tornat més llarg i costós i en alguns casos senzillament impossible.

¹ Ens referim a l'informe de Càritas Diocesana de Barcelona "L'habitatge, un factor d'exclusió social", publicat al Maig de 2007 dins de la Campanya "Els drets humans són universals, les oportunitats també ho haurien de ser"

Posarem un exemple: de les 76 dones ateses a la Casa d'Acollida l'any 2006 només dues van anar a viure de manera independent a pisos llogats per elles mateixes. El fet de buscar un pis és impensable, o al menys buscar un pis llogat només per tu i els teus nens. On trobes a Barcelona un lloguer per menys de 600€? I com podràs pagar-ho si tens un sou d'uns 900 o 1000 euros en el millor dels casos? Llavors el llistó puja i les dones es veuen obligades a buscar habitacions rellogades, amb el que això suposa d'instabilitat i d'incertesa, de manca de vida autònoma i d'intimitat. Senzillament ara es paga per una habitació el que fins fa pocs anys es pagava per tot un pis d'uns 40 o 50 m2. Les dones s'han d'espavilar, de buscar algun lloc on anar. Ho troben, però a vegades es tracta de llocs increïbles i d'habitacions quasi insalubres per 200, 300 euros!!!.

La situació és tan desesperada que s'estan llogant pisos molt antics, sense cèdula d'habitabilitat ni aigua corrent, amb condicions molt precàries; però com que no hi ha lloguer, s'agafen al que poden.

Què està passant? Hi ha poc mercat de lloguer, i el que hi ha està a uns preus astronòmics. Per altra banda, quan la dona va a buscar un pis les exigències són moltes i a vegades es demana el preu d'un any com a entrada. Amb els ingressos que tenen ningú els vol llogar un pis. I encara més, si la dona es immigrant a les dificultats econòmiques s'afegeixen dificultats racials per part de la societat i també soledat doncs no té ni familiars ni amics a qui recórrer.

Per altra banda, com que moltes de les dones no tenen papers, no poden protestar i han d'aguantar el que sigui. i per tant la impossibilitat de reclamar cap dret.

Les dones immigrants cada vegada tenen més problemes perquè els lloguin un pis. Pel simple fet de ser-ho, no se'ls lloga un habitatge. A vegades han trucat per telèfon per preguntar per un pis i les diuen clarament i sense cap problema, que no lloguen a estrangers. Quan per fi ho aconseguixen, les condicions que els imposen són desorbitades: contracte de treball fix, presentar les dues últimes nòmines, pagar la renda del primer mes, una fiança i presentar un aval bancari d'un any de rendes...

La situació d'irregularitat administrativa aboca molts immigrants a una marginació que no tenien prèviament. Són persones que vénen de molt lluny per treballar i a qui les lleis els neguen tots els drets. La indefensió i la inseguretat

jurídica en què es troben els fan víctimes de múltiples formes d'abusos i un d'aquests és el residencial. Desde Càritas es parla ja d'un autèntic *submercat d'habitacions*, on valen tota mena de frauds, com per exemple cobrar només pel fet d'empadronar-los 120 euros o més...

El dret a un habitatge és un dret estretament vinculat a altres drets humans fonamentals. Tenir un domicili on estar ens permet l'accés al treball, a la sanitat, a les prestacions socials, al reagrupament familiar... En la vida de les ciutats, tenir un lloc adequat i digne on viure, un habitatge, és un element clau per a la inserció social i cultural de les persones. I pel contrari, no tenir un lloc on viure, les dificultats d'accés a un habitatge, el viure en un lloc insalubre o insegur, són elements determinants que poden desencadenar un itinerari personal o familiar de marginació i exclusió social. Dit d'una altra manera, després de fer un procés de millora en la seva vida hi haurà dones que tornaran a una situació de risc d'exclusió.

Davant tot això, què fan les administracions que han de vigilar per nostres drets? Veiem com es permet l'especulació i es permet que hi hagi molts pisos tancats i buits i veiem també com no es fa res per controlar que els preus siguin assequibles. Els nivells de protecció social a Catalunya no estan al nivell europeu. Els països de la Unió Europea, per exemple, destinen de mitjana vuit punts més del producte interior brut (PIB) del que es destina a casa nostra a polítiques socials. Això se li haurien de fer mirar.

Però hi ha més: per lluitar contra l'exclusió residencial també s'hauria d'incidir en les polítiques econòmiques i aquí és on més les costa actuar. S'hauria de frenar i controlar el pes desmesurat de l'entramat financer constructor, que afavoreix la compra d'habitatge com a inversió especulativa en comptes de fer-ho com a valor d'ús.

Per tal de fer efectiu el dret a un habitatge digne, s'haurien de desenvolupar polítiques econòmiques que estiguin al servei d'una veritable política social. En aquest sentit cal que l'administració, però també la xarxa d'entitats socials continuïn treballant conjuntament amb vistes a promoure mesures innovadores. També nosaltres, com a Associació sense ànim de lucre, tenim el deure moral i social de reflexionar, d'arriscar i de pensar nous projectes de cara a ajudar a les dones i els seus fills a trobar un lloc on viure. Vos convidem a tots i a totes a donar idees i a posar la màquina de pensar en marxa.

UN LLIBRE.....

“Mi marido me pega lo normal”

Miguel Lorente Acosta

Editorial Ares y Mares

Publicado en el 2001

Un libro ameno de leer que va haciendo un recorrido por la realidad de la agresión a la mujer y el ambiente que la envuelve, pero que también va “des-haciendo” mitos, creencias y justificaciones que siguen haciendo que a veces aparezca la agresión a la mujer como algo normal y trivial.

I... UNA RECOMENACIÖ:

visitar l'exposició “Contra la violència de gènere” que fins el 14 de gener de 2007 trobareu a L'Espai Francesca Bonnemaison, al carrer St Pere més Baix 7 de Barcelona.

ENGRUNES D'HUMOR